

# REFERAT Det Grønne Råd d. 15-09-2022

**Mødedato**    Torsdag d. 15. september 2022 kl. 15:30

**Mødested**    Svendborgvej 135

**Indholdsfortegnelse**

|                 |   |
|-----------------|---|
| 1. Referat..... | 3 |
|-----------------|---|

# 1. Referat

## Sagsfremstilling

Deltog: Ian Heilmann, Lasse Ussing, Ninna Larsen, Lars Ellermann, Michael Mortensen, Jens Fabricius, Allan Mortensen, Hans Jakob Clausen, Jesper Kiel, Flemming Madsen, Niels Andersen, Thomas Bjørnboe Berg, Kåre Bitsch, Dorit Fruergaard, Peter Mouritsen Poul-Ivan Ikkala, Liselotte Kæmpe (Referent)

Afbud: Marianne Wedderkopp, Rasmus Elmquist Casper, Søren Hansen, Anni Borup, Christian Ahlefeldt, Jacob Foged

Ikke til stede: Bo Egelund (nåede ikke at melde afbud pga. akut vagt), Christian Vesterager, René Chetronoch.

Referat:

1. Godkendelse af dagsorden. Godkendt

2. Opfølgning på sidste møde og ekskursion den 2. juni 2022 v/ Jesper Kiel

Jesper Kiel spurgte, om der var bemærkninger til ekskursionen, hvor der ikke blev skrevet referat. Der var ingen bemærkninger.

3. Meddelelser/kort nyt v/ Jesper Kiel og Marianne Wedderkopp (Peter Mouritsen erstattede Marianne Wedderkopp, da hun ikke kunne deltage).

- Ny sekretær for det Grønne Råd. Dorit Fruergaard
- Revideret forretningsorden og kommissorium for Det Grønne Råd. Opmærksomhed på ændringer i pkt. 5: 'Referat' (Se Bilag 1). Jesper Kiel orienterede om, at forretningsorden er ændret, så man kan sende rettelser til referat, hvis man synes, at man selv er blevet fejlciteret, da vi ikke er et besluttende råd, men rådgivende. Kommissoriet og forretningsorden samt navne på medlemmerne af Det Grønne Råd er kommet på hjemmesiden igen.
- Status på skovrejsningsprojektet i Skårup v/ Dorit Fruergaard. I januar 2021 startede Landbrugsstyrelsen en jordfordeling. Det er en såkaldt multifunktionel

jordfordeling (MUFJO), der både har til formål at fremskaffe jord til skovrejsning og forbedre arronderingen af de involverede landbrugsejendomme. Vi fik den 1. kendelse i jordfordelingen den 14. juni. Den involverede 10 ejendomme, 127 ha skiftede ejer, og der blev erhvervet 22 ha til skovrejsningsprojektet. Dorit Fruergaard viste de 22 ha på kort. Kortet er vedhæftet referatet som bilag 2.

Vi havde håbet på flere hektar, men vi er godt begyndt. Det er et godt sammenhængende areal, hvor Svendborg Vand vurderer, at der er god sandsynlighed for, at de kan etablere en ny boring til Skovmølleværket. Prøveboring sættes i gang efter høst 2023. Landbrugsstyrelsen arbejder videre med jordfordelingen og sigter mod en 2. kendelse til december i år eller til april næste år.

Lasse Ussing: Hvordan ligner det andre projekter i forhold til erhvervelser, fx Odense?

Dorit Fruergaard: Det er forskelligt, men tiden skal ofte modne projektet. Familien på de enkelte gårde skal have tid til at finde ud af, hvad de vil.

Flemming Madsen: I Odense kunne man købe en stor ejendom i begyndelsen af projektet.

Hans Jakob: Det handler meget om følelser.

Michael Mortensen: Kan kommunen lægge en forkøbsret ind?

Dorit Fruergaard: Ja det kan man godt.

- Ændring af kommunale stibomme, som skal sikre bedre fremkommelighed på cykelstier.

Jesper Kiel: Vi har et ønske om at blive en mere fremkommelig kommune. Der er flyttet mange nye børnefamilier med ladcykler til, og vi har også folk i forskellige andre køretøjer fx elscootere, der skal igennem bommene. Der blev afsat 0,4 mio. i feb. 2022. Ca. 105 af i alt 263 bomanlæg vil blive tilpasset og nogle vil blive sløjfet, selvfølgelig under hensyntagen til trafiksikkerheden. Derudover findes der også private bomme.

- Resultat af arbejdsgruppemødet den 22/8 vedr. udviklingsstrategi for Svendborg Kommune.

Jesper Kiel fortalte, at det havde været et godt arbejdsgruppemøde om udviklingsstrategiens styrkeposition 'Natur'. Det blev holdt i Sofielund, og der var fokus på signaturprojekter. Efter et oplæg om kommunens igangværende biodiversitetsanalyse skrev deltagerne forslag til signaturprojekter ned på ark. Herefter tildelte deltagerne points til de signaturprojekter, som man ville prioritere højest. De projekter, der fik flest stemmer var:

-Tænke Naturskole, rensningsanlæg og Trailcenter sammen – lave større formidlingscenter, center for natur og bæredygtighed.

-Natursti/-korridor langs kysterne – stenrev, strandenge udvid.

- Marin – Natur Nationalpark – samarbejde på tværs af kommunerne.
- Det grønne bånd/korridor gennem Svendborg by – husk formidling.
- Formidling – både af større og mindre områder, og af gamle og nye projekter med udgangspunkt i biodiversitetsundersøgelsen og anbefalingerne.

Ninna Larsen: Fik vi forslag med angående stier til ryttere? Cykler og heste, passer dårligt sammen.

Jesper Kiel: Nej, det mener jeg ikke.

- Nyt om VE-projekter. Jesper Kiel orienterede. Folketinget har ønsket at firedoble produktionen af sol- og vindenergi på land. Der har netop været en ansøgningsrunde i Svendborg Kommune med henblik på opsætning af solcelle. Der er lavet et overslag som viser, at 227 ha vil kunne dække Svendborg Kommunens behov. Men der er kommet ansøgninger på mange flere hektar.

Lasse Ussing: Jeg er rystet over, at man kaldte område ved solceller for biodiverst, når det fx er fyldt med granitskræver. Er biodiversitet tænkt mere ind ved opsætning af solceller? Kan kommunen ikke rådgive om mere biodiversitet?

Jesper Kiel: Det kunne man måske godt.

Dorit Fruergaard: Der er regler for, hvad der kan indgå i en lokalplan, men kommunen kan indgå frivillige aftaler.

Ninna Larsen: Har set i avisen i dag, noget om opsætning af solceller i fredet område?

Flemming Madsen: De vil gerne have 100 ha, og man sætter ikke solceller op i fredet område.

Allan Mortensen: De nye solceller kan producere på både over og undersiden. Nogle steder på lavbundslande kombinerer man opsætning af solceller med hævet vandstand og udnytter genspejling fra vand under solcellerne samtidig med, at CO<sub>2</sub>-frigivelsen fra jorden reduceres.

Jesper Kiel: Vi har pt 11 projekter at vurdere. Hvis der er områder, hvor folk frivilligt vil have opsat solceller, foretrækkes det.

Flemming Madsen: En kommune kan vejlede men ikke rådgive.

Lars Ellermann: Kommunen har ingen planer om havvindmøller?

Jesper Kiel: Nej, det er ikke nemt i vores område pga. Ærø og Langeland.

- Spildevandstilladelse ved Rødkilde v/ administrationen.

Kåre Bitsch fortalte om de faktuelle forhold omkring udledning af spildevand fra Ulbølle til Hundstrup Å. Kåre Bitsch indledte med at fortælle om de forskellige principper for spildevandsrensning: Fælles kloakering, separat kloakering og spildevandskloakering. Kåre Bitschs oplæg er vedhæftet som bilag 3.

Ved fælles kloakering løber spildevand fra husene i samme ledning som regnvand fra tage og veje til renseanlægget. Når det regner meget, kan alt vandet ikke være i spildevandsledningen. I første omgang bliver vandet de fleste steder opmagasineret i et bassin (i Ulbølle en gylletank) hvorfra vandet senere - når der igen er plads i spildevandsledningen - ledes til renseanlægget. Ved helt store regnhændelser er der ikke plads i bassinet og opspædet/fortyndet spildevand løber direkte ud til åen eller havet (recipienten) - overløb. Hvis der ikke er denne mulighed for overløb, vil spildevandet i stedet stå op i husene og på veje. De gamle kloakeringer er typisk fælleskloakeringer.

Ved separat kloakering løber spildevandet fra husene til renseanlægget i en ledning og regnvandet fra tage og veje løber til recipienten i en anden ledning. Her har vi ikke overløb af spildevand. I dag arbejder vi med spildevandskloakering. Her ledes spildevand fra husene til renseanlæg, og regnvand holdes på egen grund.

Vi arbejder på at få kloaksepareret, hvor det kan svare sig. Det er en økonomisk afvejning, hvor man får mest miljø for pengene.

Allan Mortensen: Har hørt det koster op til 80.000 pr. husstand at få separeret.

Kåre Bitsch: Det er meget forskelligt og vanskeligst inde i byen. Men så højt et beløb er ikke gennemsnittet.

Flemming Madsen: Vi er bagud ift. andre kommuner. Vi er nødt til at få separeret.

Kåre Bitsch: Spildevandsindsatsen vedtages i spildevandsplanen. En omkostning for Vand og Affald og for den enkelte husejer.

Michael Mortensen: Stigende regnvand? Vi oplever tørke i stedet.

Kåre Bitsch: Det er de kraftigere regnhændelser/skybrud, der giver problemer, så derfor handler det også om klimatilpasning og fremtidssikring.

Lasse Ussing: Hvad er ambitionerne?

Kåre Bitsch: Vi forholder os til Miljøstyrelsens vandplaner, der fastlægger indsatserne på spildevandsområdet. For alle regnbaserede udløb, hvor der har været krav om forbedringer, er disse gennemført. Der er ingen krav om forbedringer til overløbet fra Ulbølle.

Lars Ellermann: Ved I hvor meget gift, der kommer ud ved de overløb?

Kåre Bitsch: Det kræver, at vi står klar og kan tage prøver, lige når det sker. Jeg kan kun forholde mig til beregninger.

Lars Ellermann: Hvor ofte sker det?

Kåre Bitsch: Det ved vi ikke. Men jeg tror på, at der på et tidspunkt kommer registreringer af det. Men det er der ikke endnu.

Ellermann: Ikke styr på hvor meget det giver af iltsvind.

Jesper Kiel: Der er to rapporter fra DTU Aqua.

Kåre Bitsch: Vi forholder os til, hvad recipienten kan klare. Der må ikke udledes mere end det.

Lars Ellermann: Det er et galt regnestykke. Vores år tørrer ud om sommeren. Overløb skulle slet ikke kunne finde sted, hvis jeg bestemte. Høj vandføring i efterår og vinter i fynske år og tørt de andre perioder.

Kåre Bitsch: Alle vil gerne væk fra overløb fra fælles kloakering.

Kåre Bitsch fortsatte herefter med at beskrive forhold ved Ulbølle og Rødkilde. Afledning af spildevand er tilladt siden 1940'erne, hvor spildevandet løb til det tekniske anlæg med to bassiner i skoven ved Rødkilde for mekanisk rensning/bundfældning, inden det blev ledt til Hundstrup Å. Der er fælleskloak i størstedelen af Ulbølle. Løbende forbedringer på kloaknettet har reduceret udledningen af husspildevand til Hundstrup Å. Der er etableret et bassin på 268 m<sup>3</sup>, som tager 'first flush' (den første mængde regnvand, der ledes gennem systemet ved et regnskyl) inden overløb. Der er først overløb af opblandet/fortyndet spildevand, når kapaciteten i kloakken og bassinet overskrides. Der vil ske en mekanisk rensning af overløbet i det tekniske anlæg i Rødkildeskoven, inden udledning til Hundstrup Å.

Dorit Fruergaard: Der vil være mange tilfælde, hvor spildevandet ikke kommer længere end til

bassinet før det igen kan løbe til renseanlægget.

Kåre Bitsch redegjorde herefter for, hvorfor kommunen har meddelt en ny udledningstilladelse. Der er som sagt ingen statslige krav i vandplanerne til reducere af udledningen. Svendborg Vand og Affald står overfor at skulle renovere kloakledningen fra Ulbølle til det tekniske anlæg i skoven. Svendborg Vand og Affald ønsker at fremtidssikre ledningen med en større dimension. Svendborg Kommune har undersøgt udledningens påvirkning af Hundstrup Å. Vi har undersøgt vandløbet før og efter udledningen, og der er ingen tegn på påvirkning fra udløbet. Svendborg Kommune traf den 28. juni 2022 afgørelse om, at Svendborg Vand og Affald fortsat må udlede spildevand fra Ulbølle via et regnbetinget (overløb) udløb til Hundstrup Å. Tilladelsen er påklaget til Miljø- og Fødevareklagenævnet af ejeren af Rødkilde Gods.

Hvorfor er vi uenige om mængder? Godset oplyser blandt andet borgerne i Ulbølle om, at der årligt ulovligt ledes 3 millioner liter urensset spildevand svarende til indholdet af 150 tankvogne ud gennem beskyttede naturområder til Hundstrup Å via Rødkilde Gods skove. Kåre Bitsch havde sammenstillet disse tal med modelberegninger fra PULS (Det danske PunktUdledningsSystem, der drives af Danmarks Miljøportal), beregninger fra Udledningstilladelsen og målinger foretaget af Svendborg Vand og Affald.

| Metode         | Estimeret mængde    | Antal overløb |
|----------------|---------------------|---------------|
| PULS           | 2842 m <sup>3</sup> | 9             |
| Tilladelsen    | 1645 m <sup>3</sup> | 9             |
| Vand og Affald | 2 m <sup>3</sup>    | 3             |

Hertil kommer ukendt mængde af drænvand samt tag- og overfladevand fra separatkloakerede områder i Ulbølle.

Jens Fabricius: Har man undersøgt vandkvaliteten og bundfældning?

Kåre Bitsch: Det har vi ikke.

Der er flere tilkendegivelser fra det Grønne Råd om, at det var en rigtig god gennemgang.

Ninna Larsen: Er der nedsat Kystvandråd?

Dorit Fruergaard: Er ikke oprettet endnu. Der er pt. et udkast til bekendtgørelse i offentlig høring.

- Indbydelse til 40-års jubilæum på Svendborg Natur- og Miljøskole (Bilag 4).

Lasse Ussing siger, at man endelig skal brede budskabet og komme og deltage.

4. Formidlingsskilte i Svendborgs naturområder. Teknik- og Miljøudvalget ønsker forslag (link:

<https://www.svendborg.dk/dagsorden/teknik-og-miljoeudvalget-18-08-2022> - punkt 19) drøftet i Det Grønne Råd v/ Jesper Kiel.

Jesper Kiel henviste til den fremsendte sag fra Teknik- og Miljøudvalget om at få flere børn ud i naturen og opsætning af flere formidlende skilte i vores naturområder. Skal vi have flere skilte?

Jesper Kiel fortalte i forlængelse af spørgsmålet, at Rasmus Elmquist Casper fra Geoparken havde skrevet et indlæg pr. mail, da han var forhindret i at deltage i mødet. Rasmus Elmquist Casper gør opmærksom på, at Geoparken den kommende vinter producerer 10 skilte til geologiske lokaliteter i Svendborg Kommune (Thurø Rev og Østerskov, Smørmosen, Bregninge Bakker, Klintholm Kalkgrave, Vejstrup Ådal, Damestenene, Drejød, Monnet Egebjerg Bakker og Stenstrup Issø samt Syltemade Ådal, red.).

Dorit Fruergaard kunne tilføje, at Søren Lisbye fra Geoparken har ringet og suppleret mailen med en opfordring til, at vi går et skridt tilbage i forhold til at få børn ud i naturen – og se på de barrierer, der er beskrevet i materialet fra Teknik- og Miljøudvalget. Her ser det ud til, at der er noget andet, som vi først skal arbejde med for at få børn ud i naturen.

Ninna Larsen: Hvor mange af jer er ude i naturen?

(Flere svarer hver dag).

Lars Ellermann: Hvor mange husker at tage deres børn med ud i naturen?

Lasse Ussing: Kan man lave skiltning i forhold til skovstrategiens zoner?

Dorit Fruergaard: Kommunen har planer om at sætte nye skilte op ved de kommunale skove. Det kunne man godt tage med.

Jesper Kiel: Kom med input til de projekter, der er nu. Og man kan søge fonde.

Ninna Larsen: Fremhæver Middelfart og deres tilbud til familier og børn. Fiske i Føns, Muslingedyrkere, Spejdere der viste Kridthuset. En viste udstoppede fugle. Og anbefaler flere forskellige tilbud - at man udbyder oplevelser og aktiviteter for familier og børn.

5. Vision for naturen (benyttelse og beskyttelse) i Svendborg Kommune – input fra Det Grønne Råd til kommunens udviklingsstrategi. v/ Dorit Fruergaard.

Dorit Fruergaard fortalte kort om udviklingsstrategien. Den skal sætte retning for kommunens

udvikling de kommende år og tager afsæt i fem styrkepositioner (noget vi er – eller har forudsætninger for at blive – gode til eller kendte for), nemlig: Natur, Kultur, Turisme, Uddannelse & oplysning og Maritim sektor. Hvor Natur favner de øvrige. Dorit Fruergaards oplæg er vedhæftet som bilag 5.

Vi har holdt borgermøde i april og en workshop i august om udviklingsretninger og signaturprojekter. Nu skal vi 'op i helikopteren' og formulere vores vision for naturen i Svendborg Kommune, og det vil vi gerne have jeres input til.

Først hvad er en vision? En vision er et fremtidsbillede af organisationens ønsker, drømme og ambitioner – ofte udtrykt ved langsigtede mål – hvorhen. En vision skal således skabe billeder af en ønskværdig fremtid – et mål som man gerne vil opnå/lykkes med.

Jeg har forsøgt at samle op på tidligere strategier og forslag fra de nævnte workshops og lavet et tidligt udkast til en vision – en råskitse. Der er mange redaktionsrunder og politisk behandling, men jeg tænkte, at teksten kunne være udgangspunkt for rådets drøftelse.

Dorit Fruergaard viste herefter udkastet med overskriften Plads til natur og delt op i to afsnit: Ét afsnit om beskyttelse af naturen og ét afsnit om benyttelse:

Udkastet:

### Plads til naturen

Vi har de bedste naturgivne forudsætninger for en skøn kommune, og naturen er en væsentlig del af vores livsgrundlag. Vi vil passe godt på den natur, som vi har - for naturen er under pres og arter forsvinder. Vi vil give naturen mere plads ved kysten, i bakkelandet og ådalene, så der bliver sammenhængende livgivende blå og grønne forbindelser – både for planter og dyr og for os. Naturen skal også mere ind i byerne. Her vil vi skabe flere grønne rum store som små, give vandet plads og udbygge et netværk af grønne bånd. Vi vil finde løsninger, hvor biodiversitet, klimatilpasning og rekreative kvaliteter forenes.

Vi ønsker at omgive os med en varieret og artsrig natur, der kan give os gode oplevelser. Vi vil gøre naturen mere tilgængelig – i respekt for naturens sårbarhed og de lokale beboere. Vi vil synliggøre og fortælle om vores værdier og udvikle Geoparken Det Sydfynske Øhav. Alle skal have let adgang til grønne områder i deres hverdag, og vi vil gerne have flere børn ud i naturen. Der skal være plads til en bred vifte af friluftsskaktiviteter, og der skal være steder, hvor vi kan finde stilhed og ro til fordybelse. Sådan synes vi, at naturen kan være med til give os det gode liv.

Har jeg glemt noget, hvad er det vigtigste?

Lasse Ussing: Vi skal fremhæve det marine kraftigt.

Niels Andersen: Indsatserne er beskrevet for snævert – agerlandets natur er også vigtig. Vi skal se naturen som en integreret del, det skal ikke planlægges at komme ud i naturen som fx en tur i teatret.

Jens Fabricius: Cyklistbrillerne – hvordan får vi børnene ud fra bagsædet af bilen? Trygt? God infrastruktur.

Jesper Kiel: Den nemme trygge adgang.

Thomas Bjørnboe Berg: Hvis man gør ting lette (tilgængelige) er det nemt at få folk derhen. Nævnte stien til Korinth. Hvor er brydningsfladen mellem 1. slide og 2. slide? Respekt for naturen, plads til den. Hvor skal vi være ekstra påpasselige. Og ikke bare ord.

Lasse Ussing: Har kommunen sat penge af til dette (i disse sparetider)?

Jesper Kiel: Nej vi har på nuværende tidspunkt ikke afsat midler til signaturprojekterne.

Jesper Kiel: Hvis der ikke er flere kommentarer, tager jeg det som udtryk for, at man tilslutter sig skitsen.

Ingen bemærkninger.

## 6. Opfølgning på Artsrige Vejkanter v/ Ian Heilmann.

Ian viser PP, der er vedlagt som bilag 6: Vi begyndte i 2019, hvor vi kørte rundt til vejkanter i kommunen. Status nu i 2022. I EU-sammenhæng er den gunstige tilstand for natur i DK den næst ringeste! Vejkanter er rester af artsrigt græsland. Vejkanter/vejside, angribes fra begge sider: Kemi fra vejene og gødning fra markerne. Og vejkanter slås af private. Markerne breder sig og vejkanter bliver smallere og smallere. Vejkanter er for de fleste vedkommende offentlig. Kedelig biodiversitet, der er tilbage. Kunne det nogle steder komme til at blive brede vejkanter, med knopurt, perikum, hvid snerle m.m. Vi i DN Svendborg begyndte i 2019 og 2020 at kortlægge vejkanterne. Vi havde en liste på syv planter og to af dem skulle være til stede. Vi har 22 Lokaltiteter, som vi sendte forslag til administrationen om slåning af vejkanter og rundkørsler.

Flemming Madsen: Det er et langtids projekt at få det gennemført.

Ian Heilmann: Det er svært at monitere, man famler sig lidt frem.

De 22 strækninger (under 1% af kommunens veje) blev markeret med små grønne skilte (Artsrig vejkanter), både til gavn for turister og for kommunens folk, der skal passe vejkanterne. De 22 strækninger er også lagt ind i en elektronisk oversigt.

2022: Besigtigede vi vejkanterne igen. Nogle steder ser det godt ud, flere gør det ikke.

Mellem Gudbjerg – trussel fra tilgroning fx brombær. Aftalen er, at der skal der kratryddes.

En strækning, der var blevet slået i løbet af sommeren, ikke fra kommunens side – det må være private, der har været ude her.

Sydlig Tåsinge: Rundbarberet af lodsejer?

Nordlige del af kommunen: Kant ved mark er sprøjtet med Roundup, som også er gået ud over vejkanter.

I 21 af de 22 lokaliteter var de arte, som vi undersøgte stadig tilbage.

Kun i 10 af dem var slåningspraksis overholdt.

7 steder manglede pæle og skilte.

Konklusion:

Der er ikke lagt tilstrækkeligt fokus og omhu for dagen for at følge aftalen for slåning af de udpegede vejkanter.

Mulige årsager:

-Manglende kommunikation mellem administrationen og vejfolkene med maskinerne.

-Private lodsejere og landmand tager sagen i egen hånd.

-Manglende skilte og pæles skæbne er uvis.

Løsning: Kommunikation fra administration til lodsejere.

Flemming Madsen: Interessant at se om arterne ville indfinde sig.

Jesper Kiel: Så skal strækninger udvides.

Lasse Ussing: Potentiale for vild natur her. Skulle dette have været et signaturprojekt? (Var der for resten en flaske vin til fund af bakkenellike?)

Ian Heilmann: Mener det så ud som om de var sået på findestedet. De fremstod meget samlet, så det tydede på det.

Ninna Larsen: Ved rundkørslen hvor bakkenelliker stod. Er blevet slået.

Ninna Larsen: Skilt ved Nordre Ringvej?

Ian Heilmann: Den er i orden i år og blomstringen har været rigtig god her. Græsserne lider under tørke, men blomsterplanterne med dybere rødder klarede sig godt.

Flemming Madsen: Ingen udledning af gift her.

Jens Fabricius: Flot og vigtigt arbejde I har gjort her. Få det kommunikeret ud.

Jesper Kiel: Skiltning op om at lodsejere ikke må slå vejkanter.

Thomas Bjørnboe Berg: Sammenhæng mellem bredden af vejkanter og succes?

Ian Heilmann: Vi har de bedste vejkanter i den østlige del af kommunen. Her er der mindre næring i jorden, og der trives det bedst. Buffer, af fx skov til intensiv dyrket marker, gør det endnu bedre.

Ian Heilmann: Godt hvis kommunen også formidler om dette.

Lasse Ussing: Langs motorvejene – der må være et potentiale her?

Ian Heilmann: Ja – men ikke så lupiner! Det skal være den naturlige flora, der dukker op. Lupiner er gode for insekter, men det er endnu bedre med den naturlige frøbank, som ligger i jorden, hvis den får lov til at blomstre.

Jesper Kiel: På Vejdirektoratets hjemmeside står meget udførligt, hvad de gør og processerne, fx grus i stedet for muld.

## 7. Eventuelt.

Hans Jakob Clausen: Der er åbent landbrug på søndag – se hjemmeside. Fx hos Søren Hansen.